vidně takovým způsobem překročena, že první soudce vším právem mluví o neplatné smlouvě, z které pro smlouvající strany nevznikají ani práva ani závazky. Přes to první soud žalobní žádost zamítl a sice s poukazem na § 1174 obč. zák. a v tomto ohledu je tu nesprávné právní posouzení věci. Vším právem uplatňuje odvolatel, že v tomto případě nelze použíti § 1174 obč. zák. Neboť § 1174 obč. zák. ustanovuje výslovně, že strana nemůže požadovati zpět, co vědomě dala k způsobení nemožného nebo nedovoleného činu. I ze slovného výkladu i zařazení § 1174 obč. zák. do ustanovení o námezdních smlouvách vychází, že toto ustanovení se nevztahuje na veškeré neplatné smlouvy, nýbrž jen na ony, v kterých jeden smluvník, který slib nedovoleného činu přijímá, za způsobení tohoto činu slibující straně dává odměnu. V tomto případě nejedná se o nedovolený čin, k jehož přivodění byla dána odměna, jedná se tu o kupní smlouvu, kupní cena nemá povahu odměny a platí všeobecná právní zásada, že každá strana jest povinna vrátiti to, co na základě neplatné smlouvy obdržela.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Nesprávné právní posouzení věci shledává žalovaný v tom, že odvolací soud vyloučil, prý neprávem, použití ustanovení § 1174 obč. zák. Než výklad, jaký dovolatel tomuto ustanovení přikládá, sdíleti nelze, naopak dlužno připojiti se k názoru odvolacího soudu, k němuž se dodává: Ustanovení toto má na mysli jednak případ, kde jeden druhému dává vědomě odměnu za provedení nedovoleného činu, nevztahuje se však na případy, kde smlouvající strany ujednaly smlouvu zákonům se příčící, jež tedy již od svého počátku byla neplatnou a nicotnou. O takovou smlouvu tu jde, neboť kupní smlouva mezi stranami ujednaná týkala se lihu, jehož pobírati bylo možno se zřetelem na nařízení vlády ze dne 7. května 1920, čís. 355 sb. z. a n., jen lihovou ústředncu a za cenu mnohem nižší, než byla cena ujednaná. Jde tedy o smlouvu dle § 879 obč. zák. nedovolenou, tudíž neplatnou, z níž nevznikají ani práva ani závazky. Tu pak, nebylo-li splněno, není příčiny, aby si žalovaný zadržel splátku 20.000 Kč a tak se ze žalobcova majetku obohatil. Jest tudíž vrácení částky této ustanovením § 1435 obč. zák. opodstatněno, neboť z neplatné smlouvy nemá míti žádná strana ani užitku ani škody. Při tom nesejde na tom, zda žalovaný od svého dřívějšího smluvníka jím zaplacenou částku zpět obdrží čili nic. V ostatním se poukazuje na správné důvody rozsudku.

Čís. 1448.

Nárok jednoho na jiné odvětví státní správy jest nárokem veřejnoprávním a zůstává jím i když postoupen byl osobě soukromé.

(Rozh. ze dne 24. ledna 1922, Rv II 358/21.)

Žalující firma zaslala drahou okresnímu hejtmanství v J. zboží, jehož část se cestou ztratila. Proti žalobě namítl žalovaný erár mimo jiné ne-

přípustnost pořadu práva. Procesní soud prvé stolice žalobě vyhověl a vyvrátil zmíněnou námitku v důvodech: Nárok, o který jde, je nárokem soukromoprávním. Jde zde o nárok z dopravní smlouvy mezi žalobcem a dráhou. Dle § 99 žel. dopr. řádu přešel ovšem nárok ten na okresní hejtmanství v J., tedy na erár, tím však nárok soukromoprávní povahy nepozbyl. Nikde není ustanoveno, že by jedna státní pokladna musela své nároky oproti jiné státní pokladně vyříditi jen vyúčtováním a že by nárokem, jí vzniklým, nemohla disponovati jinak. Ze zásady § 1441 obč. zák. naopak plyne, že nárok takový trvá samostatně, že nezaniká a že je tudíž přípustným postup takového nároku soukromého, čímž odpadne nemožnost uplatňování nároku oproti eráru. Odvolací soud rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů i řízení jim předcházející jako zmatečné a odmítl žalobu.

Důvody:

Pokud žalovaná strana napadá srovnalá rozhodnutí obou předchozích stolic o námitce nepřípustnosti pořadu práva, jest dovolání v pravdě dovolacím rekursem proti srovnalým usnesením obou předchozích stolic, a jako takový nepřípustným (§ 528 c. ř. s.). Ježto však dovolání obrací se i proti rozhodnutí ve věci samé a v tom směru jest přípustným opravným prostředkem, vzešla z této příčiny dovolacímu soudu povinnost, by sám od sebe zabýval se otázkou přípustnosti pořadu práva. Prozkoumav takto právní záležitost, dospěl dovolací soud k výsledku, že tato sporná záležitost na pořad práva se nehodí. Při tom uváženo toto: Postupem nezmění se ničeho na původním právním stavu. Postup jest právním jednáním, kde pouze přístupem třetí osoby, totiž nového věřitele, právní poměr mezi věřitelem a dlužníkem se mění (§§ 1375, 1392 a násl. obč. zák.). Nebylo-li tedy zde před tím soukromoprávního nároku jedné osoby proti druhé, nemůže ani postupem býti utvořen soukromoprávní poměr mezi osobou třetí a domnělým původním věřitelem. V případě, o nějž se zde jedná, rozhodným jest poměr mezi příjemcem zaslaného zboží a železničním erárem, totiž mezi okresním hejtmanstvím v J., tedy státním úřadem a státní dráhou, neboť zboží přijmuvší adresát (příjemce) jest podle § 76 (1), (2) žel. dopr. ř. jedině oprávněn, nároky z dopravní smlouvy proti dráze uplatňovati. Příjemcem jest zde jedině hejtmanství (podle znění nákladního listu i odesílatelem, na čemž však nezáleží). Nelze rozlišovati mezi dvěma odvětvími eráru. Obě odvětví jsou správními úřady téhož právního subjektu, totiž jediného eráru. Odvětví ta nejsou právnickými osobami a nemohou tedy vzniknouti soukromoprávní nároky jednoho odvětví proti druhému. Náhradní nároky jednoho státního ústavu proti druhému (okresního hejtmanství proti železnici), nemohou míti již proto povahu soukromoprávní, poněvadž poměr dlužníka k věřiteli pojmově předpokládá, že tu jde o dva samostatné právní podměty (§ 859 obč. zák.). Rozpory mezi dvěma odvětvími eráru právoplatně urovnávají a o nich jedině rozhodují úřady administrativní. Rozpory takové mají vždy povahu veřejnoprávní. Poměrům takovým nemůže veřejnoprávní jejich povaha odňata býti ani tenkráte, kdyby poměry ty byly takového rázu, že by pro případ, že by byly nastaly mezi

státem a soukromníkem, měly povahu práva soukromého, neboť při nich jde jen o jediný právní subjekt, a to jest erár. Jelikož ani provedeným postupem, jak shora dolíčeno, na věci ničeho změniti se nemohlo a substrátem sporu zůstala povaha poměru veřejnoprávního, bylo nepřípustno, žalobou na soudě domáhati se splnění pohledávky povahy veřejnoprávní. Žaloba měla býti odmítnuta pro nepřípustnost pořadu práva již prvou stolicí. Poněvadž se tak nestalo, naopak o žalobě jednáno a jí oběma nižšími stolicemi vyhověno bylo, bylo nutno usnésti se tak, jak se stalo.

Čís. 1449.

Nemá-li ani ten ani onen z manželů v tuzemsku obecného sudiště, nelze u tuzemského soudu domáhati se přeměny dobrovolného rozvodu v rozluku manželství, byť manželé byli čs. státními občany a dobrovolný rozvod manželství od stolu a lože byl povolen soudem tuzemským.

(Rozh. ze dne 24. ledna 1922, Nd II 12/22.)

Nejvyšší soud nevyhověl návrhu Viléma E-a, bývalého knihkupce v Brně, nyní v Brazilii, na delegaci, správně na určení místně příslušného soudu dle § 28 j. n. ku jednání a rozhodnutí o jeho žádosti podané proti Marii E-ové, bytem ve Vídni, o povolení rozluky manželství, jehož dobrovolný rozvod od stolu a lože byl povolen usnesením krajského soudu ve Znojmě ze dne 9. března 1920.

Důvody:

Určení místně příslušného soudu pro občanskou právní věc dle § 28 j. n. předpokládá, že je pro ni tuzemská soudní pravomoc věcně opodstatněna. Této náležitosti se nedostává právní záležitosti, o niž tuto jde, jelikož dobrovolný rozvod manželství od stolu a lože byl sice povolen tuzemským soudem, ale v čase podání žádosti za přeměnu rozvodu v rozluku manželství neměl a nemá ani ten ani onen z manželů svého obecného sudiště v tuzemsku. Tato možnost zákonodárci neušla, jak plyne z historie vzniku ustanovení § 20 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., neboť ve zprávě právního výboru (tisk 298 stránka 16) se výslovně praví: »Odstavec třetí § 20 odpovídá zásadám § 100 j. n.; eventualita, že by ani žadatel neměl v tuzemsku svého soudu obecného, byla vědomě vypuštěna.« Tato zásada byla při nové úpravě § 100 j. n. zákonem ze dne 1. dubna 1921, čís. 161 sb. z. a n., článek II. čís. 7, zachována, jelikož předpis druhého odstavce tohoto zákonného předpisu platí o žádostech na rozluku dle zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., jen tehdy, zdržuje-li se žadatel trvale v Československé republice. Z toho vyplývá, že ani příslušníci státu československého nemohou žádati za přeměnu rozvodu v rozluku manželství, když sice dobrovolný rozvod jich manželství byl povolen tuzemským soudem, ale ani ten ani onen z nich v čase žádosti nemá v tuzemsku obecného sudiště. Poněvadž tedy žádost Viléma E-a obsahu shora uvedeného není vůbec přípustna, není zde prvé podmínky pro určení místně příslušného soudu dle § 28 j. n. a bylo ji proto zamítnouti.